

Stanowisko Rady Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w sprawie wyborów polskich kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

Rada Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka wyraża swój stanowczy sprzeciw wobec praktyki wyłaniania polskich kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

27 stycznia br. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy już po raz trzeci odrzuciło listę kandydatów przedłożoną przez nasz rząd. Po raz drugi podstawą decyzji Zgromadzenia było niespełnienie przez żadnego z przedstawianych kandydatów wymogów do pełnienia urzędu sędziego ETPC, stosownie do wskazań w art. 21 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Pierwsza z list została odrzucona z uwagi na niespełnienie przez krajowe postępowanie standardów wymaganych przez Zgromadzenie i Komitet Ministrów Rady Europy.

Kadencja sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, prof. dr hab. Krzysztofa Wojtyczka dobiegła końca 31 października 2021 roku, a pełni on swój urząd dalej, do czasu wyboru nowego sędziego z Polski.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka już w maju 2020 roku zgłosiła Ministerstwu Spraw Zagranicznych swoje zastrzeżenia względem obecnie obowiązującej procedury krajowej, wskazując, iż nie jest ona spójna ze standardami wymaganymi przez organy Rady Europy, co może skutkować odrzuceniem polskiej listy kandydatów. Niestety większość postulatów Fundacji została przez rząd zignorowana.

Najpoważniejszy i niezmiennie aktualny zarzut HFPC względem tej antyprocedury dotyczy samego składu Zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zgodnie z obowiązującymi standardami tego typu krajowe podmioty powinny być wolne od zewnętrznego nacisku, a przeprowadzany przez nie wybór musi mieć charakter merytoryczny, nie polityczny. W ocenie Rady HFPC polska procedura wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Trybunału nie gwarantuje jej apolitycznego i merytorycznego charakteru, w szczególności z uwagi na przyjęte kryteria składu osobowego wspomnianego Zespołu.

Rada HFPC podziela stanowisko Komitetu Ministrów Rady Europy, zgodnie z którym kreowanie kandydatów ma kluczowe znaczenie dla całego procesu powoływania nowego sędziego Trybunału. W przypadku właściwego przeprowadzenia tej procedury, każdy wybór dokonany przez Zgromadzenie Parlamentarne spośród trójki kandydatów będzie prowadził do objęcia urzędu przez odpowiednią osobę.

W związku z tym niezbędne jest podjęcie stosownych działań legislacyjnych mających na celu zagwarantowanie apolitycznego i merytorycznego charakteru procedury wyłonienia polskich kandydatów na urząd sędziego ETPC. Każdy z członków Zespołu wskazujących kandydata na urząd sędziego ETPC powinien być uznanym autorytetem. Podjęcie odpowiednich działań w tym zakresie leży w interesie wszystkich, którzy w celu ochrony przysługujących im praw i wolności zamierzają składać skargi do ETPC. Działanie na rzecz tak rozumianego interesu obywateli jest natomiast jednym z podstawowych obowiązków rządzących.

Rada Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka podkreśla z ubolewaniem, iż powtarzające się przypadki odrzucania list polskich kandydatów przedkładanych Zgromadzeniu Parlamentarnemu przez polski rząd kompromitują Rzeczpospolitą Polską na arenie międzynarodowej. Rzeczpospolita ignoruje i nie wypełnia podstawowych obowiązków związanych z członkostwem w Radzie Europy i bycia stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Jednym z naczelnych celów Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka jest dbanie o efektywny dostęp obywateli i obywaterek oraz wszystkich osób pozostających pod jurysdykcją Polski do mechanizmów ochrony praw człowieka, tak na forum krajowym, jak i międzynarodowym. Dlatego Fundacja będzie kontynuowała monitoring krajowych procedur powoływania polskich kandydatów na urzędy sędziów europejskich trybunałów.

Rada Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka:

Henryka Bochniarz, Janusz Grzelak, Witolda Ewa Osiatyńska, Danuta Przywara, Andrzej Rzepliński, Wojciech Sadurski, Mirosław Wyrzykowski